

USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Matyášové a soudců JUDr. Tomáše Herce a JUDr. Viktora Kučery v právní věci žalobce: **S. B.**, zastoupený Mgr. Martinou Šamlotovou, advokátkou se sídlem Milady Horákové 1957/13, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 27. 3. 2024, č. j. 56 Az 11/2023-37,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se odmítá** pro nepřijatelnost.
- II. Žalovanému **se** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **nepřiznává**.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Ve věci jde o posouzení důvodů pro udělení mezinárodní ochrany občanu Turecké republiky, kterému podle jeho tvrzení při návratu do země původu hrozí, že bude uznán vinným a odsouzen za nelegální držení zbraní. V soudním řízení o žalobě proti rozhodnutí, kterým mu nebyla udělena mezinárodní ochrana v žádné z její forem, vyslovil obavu, že trestní řízení vedené vůči němu jako příslušníkovi kurdské menšiny nebude nestranné a bude v něm diskriminován.

[2] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) dne 16. 11. 2022 nezákonně vstoupil na území České republiky schován v nákladním voze a ve stejný den podal žádost o udělení mezinárodní ochrany. V průběhu pohovoru uvedl, že je Kurd, vyznává islám a sympatizuje s Lidovou demokratickou stranou (zkráceně „strana HDP“). Někdy v roce 2020 nebo 2021 provedla turecká vojenská policie domovní prohlídku v domě jeho rodiny, při níž byly nalezeny zbraně. Stěžovatel byl následně společně se svým otcem obviněn z jejich nelegálního držení. Vyšetřován je na svobodě a od počátku řízení jej zastupuje turecká advokátka. Domovní prohlídku měl přivolat zneprátený rodinný klan, s nímž se rodina stěžovatele dostala asi před třemi lety do přestřelky, při níž náhodně zemřel otec této zneprátené rodiny. Vyšetřování doposud neskončilo, stěžovatel se však obává, že půjde do vězení. Po nějaké době mu právník poradil, ať raději uteče, chce-li se vyhnout trestu.

[3] O žádosti stěžovatele o udělení mezinárodní ochrany ze dne 22. 11. 2022 rozhodl žalovaný rozhodnutím ze dne 21. 3. 2023, č. j. OAM-1010/ZA-ZA11-ZA17-2022, tak, že mu mezinárodní ochranu podle § 12, 13, 14a a 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů, ani humanitární azyl podle § 14a tohoto zákona neudělil. Toto rozhodnutí napadl stěžovatel žalobou, kterou Krajský soud v Brně (dále jen „krajský soud“) napadeným rozsudkem zamítl.

[4] Krajský soud dospěl k závěru, že žalovaný ve věci učinil správné skutkové i právní závěry. Nelze přisvědčit námitce, že nezkoumal pohnutky, pro které stěžovatel odešel ze země původu a obává se uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody. Z tvrzení stěžovatele vyplynulo, že důvodem žádosti o mezinárodní ochranu byla jeho snaha vyhnout se v zemi původu vyšetřování a následnému soudnímu řízení, případně uloženému trestu kvůli obvinění z nelegálního držení zbraní. Teprve v žalobě stěžovatel vyjádřil nedůvěru v nestranné prošetření své trestní věci, neboť jeho příslušnost ke kurdské menšině může působit nerovnost v právu na spravedlivý proces, a vytkl žalovanému, že nevěnoval dostatečnou pozornost tomu, zda vyšetřování tureckých orgánů neprobíhá diskriminačním způsobem. Nově vyjádřené pochybnosti o nestrannosti procesu a možné diskriminaci z důvodu kurdské národnosti ale nijak nekonkretizoval ani nedoložil. Krajský soud se proto ve shodě se žalovaným domnívá, že tato tvrzení stěžovatele jsou motivována jeho snahou účelově vygradovat jeho azylový příběh za účelem zajištění pozitivního výsledku v nyní posuzované věci. Příslušnost stěžovatele ke kurdské menšině nehrála při vyšetřování žádnou roli. Ve správním řízení se navíc žalovaný zabýval v nezbytném rozsahu i postavením Kurdů v Turecké republice a postupy tamních orgánů činných v trestním řízení.

[5] Tvrdí-li stěžovatel, že jednání, které je mu kladeno za vinu, nespáchal, měl se obhajovat v řízení vedeném před tureckými orgány. Stěžovatel byl po dobu vyšetřování na svobodě, měl advokáta, nebyl nijak šikanován, byl vyslechnut pouze jednou a příslušné orgány se o něj dále příliš nezajímaly. Jelikož vyšetřování dále probíhá, nelze předjímat jeho závěry a spekulovat nad možným nejprísnějším trestem, jenž by mohl být stěžovateli uložen. Stěžovatel měl využít všech nástrojů obrany, které mu poskytuje turecký trestní řád, a nikoli zůstat pasivní a čekat na výsledek uvedeného procesu. Při podezření na špatný výkon turecké policie se měl obrátit na její nadřízené složky, státního zástupce nebo jiné vyšetřovací orgány, které mají za úkol dozorovat její práci. Z pohovoru provedeného se stěžovatelem je zřejmé, že vyšetřování neprobíhalo vůči němu ani jeho rodině diskriminačně, příslušné orgány postupovaly v mezích svých pravomocí, využívaly zákonné nástroje a stěžovateli i jeho rodině poskytovaly základní ochranu jejich práv.

[6] Uvedená zjištění neopodstatňují závěr, že by u stěžovatele byly splněny podmínky pro udělení azylu nebo doplňkové ochrany podle § 12 a 14a zákona o azylu. Stěžovatel nebyl v zemi původu pronásledován pro uplatňování politických práv a svobod, ani nemohl pociťovat odůvodněnou obavu z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů. Takovéto pronásledování mu nehrozí ani při návratu. Stěžovatel nikdy po celou dobu správního řízení a ani při vylíčení svých důvodů pro podání žádosti o mezinárodní ochranu netvrdil jakékoli problémy v zemi původu kvůli své kurdské národnosti. Krajský soud neshledal žádnou okolnost, která by měla negativní dopad na běžný život stěžovatele

pokračování

v zemi původu a současně by dosahovala úrovně pronásledování ve smyslu zákona o azylu, resp. mohla by přinášet stěžovateli odůvodněné obavy z takového pronásledování. Stěžovatel nesplnil ani podmínky pro udělení doplňkové ochrany. Nebylo zjištěno, že by stěžovateli v případě jeho návratu do země původu hrozila vážná újma uložením nebo vykonáním trestu smrti, ani důvodné obavy z toho, že pokud by byl vrácen do země původu, hrozilo by mu skutečné nebezpečí vážné újmy v podobě mučení nebo nelidského či ponižujícího zacházení, aniž by mohl využít ochrany státu, jehož je státním občanem.

II. Kasační stížnost a vyjádření k ní

[7] Stěžovatel napadl rozsudek krajského soudu kasační stížností z důvodu, který podřazuje pod § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), a navrhuje jej zrušit společně s rozhodnutím žalovaného a věc vrátit žalovanému k dalšímu řízení.

[8] V kasační stížnosti stěžovatel uvedl, že má pouze základní vzdělání a v době, kdy opustil Tureckou republiku, byl pastevcem a rolníkem. Nikdy v minulosti neabsolvoval pohovor k žádosti o mezinárodní ochranu a nevěděl, jak přesně by se měl v jeho průběhu vyjadřovat. Žalovaný měl pochybit tím, že při pohovoru stěžovateli nekladal otázky způsobem, který by umožnil objasnit důvod jeho útěku s přihlédnutím k jeho osobě a vyjadřovacím možnostem.

[9] Obvinění z nelegálního držení zbraně stěžovatel odmítl. Tvrdí, že on ani jeho rodina s nimi neměli nic společného. Žalovaný měl zjišťovat důvody, pro které stěžovatel nedůvěřoval vyšetřovacímu procesu. Není vůbec zřejmé, z jakých podkladů vychází jeho závěr, že v Turecké republice mohou všichni obyvatelé využít všechny nástroje obrany podle tamního trestního řádu. Turečtí občané kurdské národnosti totiž nezřídka namítají diskriminační přístup tureckých orgánů. Skutkový stav nebyl žalovaným zjištěn tak, aby o něm neexistovala důvodná pochybnost. Žádná ze zpráv, jimiž žalovaný podložil své rozhodnutí, neuvádí informace, které by se týkaly rovného přístupu při trestním vyšetřování, tedy zda je ochrana práv obviněných či podezřelých osob zajištěna všem obyvatelům nediskriminačním způsobem. Krajský soud byl podle stěžovatele povinen přihlédnout k nově uplatněným námitkám týkajícím se vyšetřovacího procesu. Na nerovný přístup k vyšetřovaným osobám při vyšetřování tureckými orgány činnými v trestním řízení může být nahlíženo jako na azylově relevantní důvod.

[10] Žalovaný se ve svém vyjádření neztotožnil s důvody kasační stížnosti. Při posuzování žádosti o mezinárodní ochranu zjistil skutečný stav věci, nedopustil se žádné nezákonnosti a rozhodnutí ve věci vydal v souladu se zákonem o azylu a správním řádem. Rovněž shromáždil relevantní podklady pro zodpovědné rozhodnutí a zabýval se podrobně všemi tvrzeními stěžovatele. V podrobnostech žalovaný odkázal na své vyjádření k žalobě a kasační stížnost navrhl odmítnout pro nepřijatelnost, případně zamítnout.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[11] Nejvyšší správní soud (dále též „NSS“ nebo „kasační soud“) shledal, že kasační stížnost je přípustná, byla podána osobou k tomu oprávněnou, včas a z důvodů, které zákon připouští, a stěžovatel je zastoupen advokátem.

[12] Vzhledem k tomu, že o žalobě rozhodoval specializovaný samosoudce (§ 31 odst. 2 s. ř. s.), se kasační soud zabýval přijatelností kasační stížnosti. Kasační stížnost, která „*svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele*“, je podle § 104a s. ř. s. nepřijatelná. Podstatný přesah vlastních zájmů stěžovatele je dán pouze za situace, že (1) kasační stížnost se týká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či plně řešeny v judikatuře Nejvyššího správního soudu, (2) kasační stížnost se týká právních otázek, které jsou judikaturou řešeny rozdílně, (3) kasační stížnost vyžaduje učinit odklon od ustálené judikatury, nebo (4) bylo-li v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně právního postavení stěžovatele (srov. rozsudek NSS ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS). Tato v minulosti vymezená kritéria se uplatní i za platné zákonné úpravy, která rozšířila okruh případů, kdy kasační soud posuzuje přijatelnost kasační stížnosti (např. usnesení NSS ze dne 16. 6. 2021, č. j. 9 As 83/2021-28, č. 4219/2021 Sb. NSS, bod 11).

[13] Kasační stížnost je nepřijatelná.

[14] Přestože se stěžovatel k přijatelnosti kasační stížnosti nijak nevyjádřil, Nejvyšší správní soud ji posoudil podle shora uvedených kritérií. Jde-li o první tři z nich, z napadeného rozsudku vyplývá, že stěžovatel požádal o mezinárodní ochranu ve snaze vyhnout se v zemi původu vyšetřování, případně odsouzení pro jednání, pro které byl obviněn z nelegálního držení zbraní. Krajský soud uvedený důvod nepovažoval bez dalšího za postačující. Tento jeho právní názor odpovídá dosavadní judikatuře Nejvyššího správního soudu, podle níž „*[h]rozba trestního stíhání či již zahájené stíhání [...] může být sama o sobě azylově relevantní jen v omezeném okruhu případů, a to tehdy, když osobě, jež je jí ohrožena, v souvislosti s tím hrozí skutečně zásadní fyzické či psychické útrapy či dokonce smrt již jen z důvodu, že v zemi původu takové následky trestního stíhání pravidelně (tj. ve významné části případů) nastávají, tj. jsou přiměřeně pravděpodobné. Dále tomu může být v případech, kdy je z konkrétních skutečností patrné, že u žadatele se okolnosti jeho stíhání či možného stíhání v nežádoucím směru významně a s velmi tíživými důsledky pro sféru jeho základních práv vymykají obvyklým standardům země původu. Např. proto, že stíhání je vedeno z účelových politických důvodů či proto, aby zastrašilo, umlčelo či jinak nelegitimně ovlivnilo stíhaného nebo jej připravilo o majetek, případně zničilo jeho společenské postavení, přičemž prostředky k nápravě takto účelového trestního stíhání a na ochranu stíhaného v zemi původu nejsou k dispozici či jsou neúčinné. Azylově relevantním důvodem proto většinou nebudou excesy při vyšetřování, a to zpravidla ani dějí-li se opakovaně, nejsou-li vedeny zlovolným záměrem, či obecně tvrdá praxe orgánů trestní spravedlnosti, nedosahuje-li nelidských rozměrů*“ (rozsudek NSS ze dne 12. 4. 2012, č. j. 7 Azs 9/2012-46).

[15] Krajský soud se zabýval také tvrzeními stěžovatele ohledně možné diskriminace z důvodu jeho kurdské národnosti. Tato tvrzení byla vedena v obecné rovině, aniž by stěžovatel poukázal na jakýkoli příklad diskriminace, které byl v souvislosti se svým trestním stíháním vystaven.

pokračování

[16] Nejvyšší správní soud připomíná svou judikaturu, která se zabývala postavením Kurdů v Turecké republice. Vyplývá z ní, že tamní Kurdové čelí nesnázím, které ale bez dalšího nedosahují intenzity pronásledování podle § 12 zákona o azylu nebo vážné újmy podle § 14a odst. 2 tohoto zákona (např. rozsudek NSS ze dne 11. 9. 2012, č. j. 4 Azs 34/2011-154, nebo usnesení NSS ze dne 21. 6. 2018, č. j. 1 Azs 177/2018-28, bod 13, nebo ze dne 26. 6. 2023, č. j. 2 Azs 76/2023-28, bod 10). Významné bývají typicky až obavy (např. z pronásledování) politicky aktivních Kurdů či účastníků pokusu o převrat z roku 2016 (srov. usnesení NSS ze dne 14. 12. 2022, č. j. 2 Azs 48/2022-35, bod 12, a judikaturu tam citovanou; k problémům politicky aktivních Kurdů např. rozsudky NSS ze dne 26. 2. 2020, č. j. 10 Azs 278/2019-57, body 36 až 38, nebo ze dne 27. 10. 2020, č. j. 10 Azs 235/2020-35, body 13 a 14). Kasační soud se již také věnoval situaci po vpádu ozbrojených sil Turecka do severní Sýrie (např. usnesení NSS ze dne 7. 11. 2019, č. j. 2 Azs 75/2019-46, bod 15) i aktuální situaci v souvislosti s válkou na Ukrajině (usnesení NSS ze dne 31. 1. 2024, č. j. 4 Azs 213/2023-26, bod 11).

[17] Kasační soud zastává názor, že krajský soud rozhodl ve věci v souladu s výše shrnutou judikaturou. Ve svých úvahách se vypořádal s aktuální situací v Turecké republice, jakož i s obavou stěžovatele z možného diskriminačního přístupu tureckých orgánů činných v trestním řízení. V této souvislosti nevyvstává žádná právní otázka, která by v dosavadní judikatuře nebyla řešena, nebo by byla řešena rozdílně, případně by do budoucna vyžadovala odlišné právní posouzení. Žádnou takovouto právní otázku neformuluje v kasační stížnosti ani stěžovatel.

[18] Zůstává tak zodpovědět, zda přijatelnost kasační stížnosti nezakládá některé ze stěžovatelem namítaných pochybení krajského soudu, které by mohlo mít dopad do jeho hmotněprávního postavení. Tak tomu ale není. Krajský soud v napadeném rozsudku vycházel z tvrzení stěžovatele učiněných v řízení o udělení mezinárodní ochrany a zohlednil také obsah zpráv vypovídajících o aktuální situaci v zemi jeho původu. Způsobu, jakým žalovaný kladl otázky stěžovateli v průběhu pohovoru, nelze nic vytknout. Je zjevné, že žádost stěžovatele o udělení mezinárodní ochrany vycházela z jeho obavy před trestním stíháním v zemi původu. Stěžovatelem popsany dosavadní průběh trestního řízení ovšem nijak nevypovídá o tom, že by mu po návratu hrozilo ze strany tureckých orgánů pronásledování či jiná vážná újma. Takovýto závěr nelze dovodit toliko ze skutečnosti, že stěžovatel je Kurdem a sympatizantem strany HDP. V příslušném trestním řízení, které je vedeno pro jednání trestné i podle českého práva, byly stěžovateli poskytnuty záruky řádného procesu zahrnující právo na obhajobu. Stěžovatel nepoukázal na žádné konkrétní jednání tamních orgánů, které by bylo vůči němu šikanózní nebo diskriminační. Není úlohou Nejvyššího správního soudu spekulovat o důvodnosti trestního stíhání nebo vině stěžovatele, lze však souhlasit s krajským soudem i žalovaným, že stěžovatel měl být především aktivní v trestním řízení před tureckými orgány činnými v trestním řízení a při své obhajobě využít svá procesní práva. U stěžovatele zjevně nebyly dány důvody pro udělení mezinárodní ochrany podle § 12 nebo § 14a zákona o azylu.

IV. Závěr a náklady řízení

[19] Jelikož kasační stížnost svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele, Nejvyšší správní soud ji podle § 104a s. ř. s. odmítl pro nepřijatelnost.

[20] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud rozhodl podle úspěchu ve věci v souladu s § 60 odst. 1 větou první ve spojení s § 120 s. ř. s. I když měl žalovaný ve věci úspěch, v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nevynaložil, a tudíž mu kasační soud náhradu nákladů řízení nepřiznal.

Poučení: Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 18. července 2024

JUDr. Lenka Matyášová
předsedkyně senátu